

УДК 619:618:636.2.

Кацараба О.А., аспірант ©*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького***ПРОБЛЕМИ РИТМІЧНОГО ВІДТВОРЕННЯ КОРІВ М'ЯСНИХ ПОРІД**

Обґрунтовано доцільність систематичного проведення акушерської та гінекологічної диспансеризації корів і телиць для забезпечення інтенсивного відтворення і профілактики неплідності маточного поголів'я м'ясної худоби.

Ключові слова: *неплідність, акушерська патологія, диспансеризація, відтворення, м'ясні корови.*

Інтенсивне відтворення м'ясних корів в значній мірі залежить від репродуктивної функції органів статеві системи. При цьому акушерська патологія є важливою проблемою, яка незважаючи на велику кількість наукових і практичних повідомлень, продовжує залишатись актуальною і потребує кінцевого вирішення [1-4].

Худоба м'ясних порід лише в останні десятиріччя викликала інтерес дослідників, якими встановлено, що порушення відтворної функції у цих порід є вкрай важливою господарською проблемою. Ефективність галузі спеціалізованого м'ясного скотарства тісно пов'язана з інтенсивністю відтворення стада. Слід врахувати, що м'ясна худоба за своїми біологічними особливостями і в зв'язку з груповим утриманням має дещо нижчу відтворну здатність порівняно із молочною [6]. Це пов'язано із запізнілим лютеолізісом по причині утримання корів разом з телятами на вільному підсосі протягом 6 – 8 місяців, як це передбачено технологією утримання м'ясних порід. Підсос і постійна присутність телят гальмують у самок чіткий прояв безумовних статевих рефлексів та функцію яєчників, особливо при недостатній годівлі та невисокій молочній продуктивності корів [1]. Виходячи з цього, актуальним завданням є впровадження ефективних методів відтворення тварин м'ясного напрямку продуктивності для отримання не менше 90 телят на 100 корів і нетелей щорічно. Слід врахувати, що відтворна здатність корів на 75-85% залежить від людського і технологічного факторів.

Природне відтворення худоби вимагає щорічного одержання одного життєздатного, здорового і повноцінного в племінному відношенні теляти. Якщо корова не відповідає цим вимогам, то вона спричиняє збитки, тобто є нерентабельним її утримання. Це стосується корів не тільки молочних, але і м'ясних порід. Тому порушення плодючості у них становить важливу проблему [1,7].

Однією з причин неплідності у м'ясних корів є акушерська патологія, яка зустрічається у третини корів під час і після родів. Проблема акушерської

патології у новостворених м'ясних порід (волинської, поліської, української) є актуальною на сьогодні. За даними спостережень упродовж ряду років, у корів м'ясної породи акушерська патологія має місце у 10 – 16 % вагітних тварин. Це насамперед стосується патологічних родів з затриманням посліду, випадіння піхви та матки та післяродових залежувань [7-8].

Покращення репродуктивної функції корів, зменшення частоти акушерських і гінекологічних захворювань можливе за умов ефективних способів їх профілактики та раціонального лікування. З цією метою під керівництвом проф. Зверсвої Г.В та Хомина С.П. було розроблено і впроваджено в практику ветеринарної медицини «Методику акушерської і гінекологічної диспансеризації корів і телиць», яка є основою комплексної програми профілактики неплідності маточного поголів'я худоби [5].

Для профілактики акушерської патології у корів м'ясних порід потрібно своєчасно проводити диспансеризацію, яка буде запобігати виникненню акушерської патології та неплідності. Тому завдання нашої роботи включали аналіз стану відтворення маточного поголів'я м'ясної худоби (волинської та абердин-ангуської порід), виявлення акушерської патології та встановлення головних причин неплідності.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проводилися протягом 2009-2010 років у племрепродукторі ПАФ „Злагода” Кам'яно-Бузького району Львівської області та у ДГ „Тучинське” Гошанського р-ну Рівненської області.

Акушерську і гінекологічну диспансеризацію проводили на 150 коровах волинської м'ясної породи та 285 коровах абердин-ангуської породи різного віку, які утримуються на стійловому утриманні у зимовий період і на пасовищах влітку.

Методика роботи полягала у систематичному проведенні акушерської та гінекологічної диспансеризації корів та фізіологічно зрілих телиць. Починали диспансеризацію із диференційованого обліку корів за фізіологічним станом організму: тільки після отелення (30 днів), осіменені, неплідні. Телиць ділили на три групи: осіменені, з ознаками анафродизії та з аритмією естрального циклу. Наслідки диспансеризації заносили у спеціальний журнал, дані якого поновлювалися поквартально. Корів і телиць з ознаками патології піддавали повному клінічному обстеженню з визначенням стану органів статеві системи методом вагінального, ректального дослідження.

Результати роботи

Диференційне проведення акушерської та гінекологічної диспансеризації дозволяє об'єктивно оцінити стан відтворення маточного поголів'я худоби, встановити причини порушень відтворювальної здатності корів та визначити шляхи їх усунення.

У результаті проведеної акушерської та гінекологічної диспансеризації встановлено, що зі 150 корів волинської м'ясної за 2009 р. отелилося лише 94 корів, а з 450 корів абердин-ангуської породи отелилось 316, що відповідно становить 62,6 % -70,2 % і понад 30,0% не дали приплоду. З наведених даних у таблиці 1 патологію родів діагностували у 19,2% - 27,3 % корів, в тому числі

затримання посліду – у 7,5% – 8,9 % , а післяродові ускладнення у вигляді захворювань органів статеві системи – у 40,2% – 44,7% роділь.

Таблиця 1

Види акушерської патології корів м'ясних порід.

№ п/п	Вид патології	волинська м'ясна		абердин-ангуська	
		К-сть корів	%	К-сть корів	%
1	Патологія родів: важкі роди затримання посліду	18	19,2	86	27,3
		11	11,7	58	18,4
		7	7,5	28	8,9
2.	Патологія післяродового періоду (післяродовий ендометрит)	42	44,7	127	40,2
3.	Усіх випадків патології	60	63,9	213	67,5
4.	Нормальні роди	34	36,1	103	32,5
5.	Всього отелилося	94	100	316	100

Наведені цифри дають підставу констатувати, що патологія родів та післяродові хвороби є початком розвитку морфологічних змін та функціональних розладів органів статеві системи, які призводять до тривалої неплідності або повної втрати репродуктивної здатності корів.

Аналіз результатів ректального дослідження неплідних корів дозволив встановити наступні види гінекологічної патології(таблиця 2).

Таблиця 2

Види гінекологічної патології корів м'ясних порід.

№	Види патології	абердин-ангуська		волинська м'ясна	
		К-сть	%	К-сть	%
1.	Гіпофункція яєчників	38	55,1	30	57,8
2.	Персистентне жовте. тіло	14	20,3	10	19,2
3.	Метрит	10	14,5	7	13,5
4.	Кіста яєчників	7	10,1	5	9,5
5.	Разом	69	100	52	100

Найбільше поширення має гіпофункція яєчників, яку діагностували у 55,1% - 57,8% корів. Причиною даної патології може бути підсисна годівля телят. Негативна дія такої годівлі пояснюється тим що подразнення вим'я при ссанні телятами стимулює секрецію пролактину, який, в свою чергу, пригнічує секрецію лютеїнізуючого гормону. В результаті стримується овуляція, тому тривалий підсисний період призводить до так званої тихої охоти і труднощів з її виявленням, а постійне перебування телят-сисунів гальмує статеву функцію. Інші види патології, зокрема персистентне жовте тіло було виявлено у 19,2% - 20,3% неплідних корів а гострий післяродовий ендометрит та хронічний і субклінічний метрит діагностували у 13,5% – 14,5% тварин. Кісти яєчників мали дещо меншу частоту прояву (від 9,5% до 10%).

Висновки:

1. Доведено доцільність систематичного проведення акушерської та гінеколог-гічної диспансеризації у системі технологій відтворення корів м'ясних порід.

2. Встановлено, що однією з головних причин неплідності м'ясних корів є акушерська патологія, яка становила 63,9% - 67,4% випадків під час родів та в післяродовий період.

3. Гінекологічні хвороби та функціональні розлади органів статеві системи, зокрема - гіпофункція яєчників діагностувалась у 55,1% – 57,8% корів абердин-ангуської та волинської м'ясної породи. Персистентне жовте тіло було виявлене у 19,2%- 20,3% тварин та метрит який діагностували у 13,5% – 14,5% корів відповідно.

Література

1. Особливості відтворення худоби м'ясних порід та причини порушення плодючості корів / Костишин Є.Є. // Вісник СНАУ, Вип.. 8(19),2007,-С.66-68.

2. Завірюха В.І. Патологія органів розмноження та стимуляції продуктивності корів /Завірюха В.І., Куртяк Б.М. – Львів: Те Рус, 1999. – 148с.

3. Застосування акушерської та гінекологічної диспансеризації для профілактики неплідності корів /Хомин С.П., Костишин Є.Є.Кудла І.М. Стефаник В.Ю.// Науковий вісник ЛНАВМ ім. С.З.Гжицького Т.7,№3(26),Ч.1.- Львів, 2005 –С.127-134.

4. В.А.Яблонський. Ветеринарне акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин з основами андрології. / В.А.Яблонський, С.П.Хомин, Г.М.Калиновський, Г.Г.Харута, М.І.Харенко. Нова книга.Вінниця.– 2006. – 587 с.

5. Акушерська і гінекологічна диспансеризація у системі профілактики неплідності та маститів у корів / Г.В. Зверева, С.П. Хомин, В.І. Тариновець, М.Г. Андросюк // Рекомендації з профілактики неплідності худоби.-Наук. вісн. Нац. аграр. ун-ту: Проблеми фізіології і патології відтворення тварин. – К., 2000. – Вип.22. – С. 21 – 23

6. Grzegorz J. Dejneka, Jan Twardon. Wybrane przypadłości okołoporodowe u bydła mięsnego.//Weterynaria w terenie. VOL.3 NR 1/.2009. S.11.

7. Roland Kozdrowski, Michał Dziecioł. Cykl płciowy i sztuczne unasienniani bydła mięsnego.//Weterynaria w terenie. VOL.3 NR 2/.2009. S.12-14.

Summary

O.A.Katsaraba, graduate student

THE PROBLEMS OF RHYTHMICAL REPRODUCTION IN MEAT COWS.

It is established, that systematic obstetrics and gynecology dispensarysation secure the rhyhtmical parturition in meat cows and prophylaxy of infertility.

.Key words: *obstetrics pathology, dispensarysation, infertility, reproduction ,meat cow.*

Стаття надійшла до редакції 6.09.2010